

K textům v každém semináři jsou zde uloženy orientační otázky. Připravte si odpovědi, budou vám k užítku i při závěrečné zkoušce. Nezachycují samozřejmě téma v celé šířce, vedou spíš k úvaze nad ukázkou z textu. Odpovědi pak společně shrneme, popř. doplním/e o další relevantní informace.

1. Kosmova kronika – otázky k ukázce:

- Význam biblického úvodního zakotvení.
- Antické odkazy?
- Vysvětlete Kosmovo tvrzení „slouží Bohu a sv. Václavu“.
- Vysvětlete hodnocení J. Koláře: Kosmas „vzývá Múzu a píše s pomocí Boží“.
- Další topické motivy úvodu: poloha země, odkud dostala jméno, kořeny kmene/rodu – zdroje a vzory.
- Nejstarší, mýtické počátky: vyložte, odkud čerpal – doložte odkazy v textu.
- 3 Krokovy dcery a jejich schopnosti.
- Libuše a její charakterové proměny - důvod autorské manipulace.
- Příběh o holubech a jestřábu – funkce v narativu kroniky.

2. Alexandreida

ilustrace z Velislavovy bible – analog. příklad tzv. akulturace

K ukázce:

- Verš, rým skladby.
- K tzv. topice úvodu: o kom autor hovoří v úvod. verších? Odhalte, doložte („jenž ze jmene byl věhlasný.....“).
- Jakou umělec. ozdobu tu autor namísto uvedení jména užil?
- Jak se autor vyrovnává s kritiky svého textu.
- Gnómické trojverší – příklad, účel.
- Alexandrovi rodiče – ideál urozeného muže a ženy (charakterizujte).
- Tzv. částečná alegorie?
- Rady Aristotelovy – najděte základ. rysy dobrého panovníka.

- Výměna listů a darů mezi Dareem a Alex: dehonestující interpretace z úst dárce a nová interpretace z úst obdarovaného.

3. Legenda o sv. Kateřině

K ukázce:

- Forma – verš, rým, lomený verš, přesah.
- Legendě o sv. K. bývá připisována vypjatá emocionalita (pozitivní i negativní) – nalezněte příklady.
- Postava císaře Maxencia - způsob charakterizace, typ.
- Upálení 50 učených pohanských učenců, kteří podleli v disputaci s Kateřinou a stali se křesťany – zázrak a jeho význam v legendě.
- Kateřinino mučení – význam popisu mučicích nástrojů, emocionalita, Kateřina vs. sluhové-mučitelé – jaký princip zde autor použil?
- Symbolika barvy, ne však v tradičním dvorském využití (dále téma dvorská lyrika), ale její specifické uplatnění v legendě – vyložte význam barev.
- Legenda a světská epika – Tristram, Izalda, nápoj lásky v nové interpretaci.
- Estetizace krutosti a utrpení – o čem svědčí v lit. vývoji?

4. Středověká duchovní lyrika

K ukázkám:

Hospodine, pomiluj ny:

- Charakterizujte stavbu písně.
- Charakterizujte základní prosby, s nimiž se mluvčí obrací k Bohu.
- K úvaze: jaké funkce měla píseň v českých dějinách?

Svatý Václave

- Jaká pozice je tu připisována knížeti Václavu (co je to tzv. svatý panovník?)
- Další svatí přímlovci – Panna Maria, svatí andělé – význam?
- Skupina dalších přímlovců (od Víta po Lidmilu) – jak je charakterizovat?
- Jak byste charakterizovali stavbu strof i závěr (poslední strofu) skladby?

Ostrovská píseň /Slovo do světa stvoření

- Proč dvojí název některých skladeb? (Co je tzv. incipit?)

- Stavba strofy, verš a rým.
- Zkuste vyložit, jaké základní náboženské téma píseň předkládá.

Kocovník

- Stavba strofy, verš, rým.
- Složitá symbolika; vyjděte z toho, že kocovník (kožišník) je symbol Boha, který vytvořil dva symbolické „kožichy“ (symbol oděvu je oblíbený – např. „byl oděn do cti a slávy“), cožichy lze interpretovat např. jako svatební roucho nevěsty – církve či jako Kristovo vtělení.
- Zkuste vyložit význam sdělení, že svůj kožich oblékl na lva, orla, člověka, vola – koho tím myslí?
- Jak dál se tu pracuje s těmito 4 symboly ve vztahu ke Kristovu životu?
- Jak rozumíte poslední strofě?

5. Středověká světská (dvorská, kurtoazní) lyrika

K ukázkám:

Barvy všecky

- Zvažte význam jednotlivých barev.
- Která barva má ve skladbě nejvyšší hodnotu?

Slunce stkvúcé

- Forma: verš, rým.
- Najděte typické kurtoazní motivy (láska jako služba, hyperbolizace lásky i opěvované ženy, barevná symbolika, láska jako utrpení, tajnost lásky, nepřátel lásky, rámeček jarní přírody atd. atd.).

Andělíku rozkochaný

- Najděte příklady motivů světských a duchovních – specif. motivické prostupnosti duchovní a světské poezie.

Dřevo se listem odievá

- Najděte typické kurtoazní motivy.
- Ve skladbě jsou přítomny i motivy, které ironicky zlehčují „vážnost“ kurtoazie - najděte je.

Přečekaje všie zlé stráže

- Co je to alba (aneb svítáníčko)?

- Najděte charakteristické rysy dvorské poezie i specifčnost žánru.

Slóvce M

- Příklad motivické prostupnosti duchovní a světské lyriky; najděte typické kurtoazní motivy.
- Kdo se skrývá za písmenem /slóvcem „M“? (Společně odhalíme 😊)

6. Mastičkář

K textu:

- Postupujme společně textem: najdete příklady ironizace postav – mastičkáře, sluhů?
- Najdete příklad využití tzv. makarónské poezie? K jakému typu světské poezie odkazuje?
- Podívejte se na Rubínovu „propagační píseň“ – „poslúchajte, dobří l’udie...“, v. 35n.: jakou metodu používá?
- Najděte příklady i v dalším textu.
- Možná jste zaznamenali, že humor dramatu je velmi hrubý – např. M. Bachtin (F. Rabelais a lidová kultura středověku a renesance) uvažuje o podobě tzv. smíchového světa zejména lid. vrstev – k tomu se společně vrátíme.
- Jeho součástí je i ironizování žen či společ. minorit – najdete příklady?
- Kdo a jakými prostředky signalizuje vstup tzv. sakrálního světa do textu?
- Naleznete v postavách Abrahama a Izáka i (poněkud překvapivý) odkaz na Kristův život? – Jak si lze tuto paralelu vyložit?
- V Abrahamově promluvě o ctnostech zemřelého Izáka můžete najít parodický odkaz na jeden topický motiv spjatý s legendou. Je to puer-senex, chlapec-stařec (budoucí světec prokazuje už od dětství vlastnosti typické až pro moudré stáří). Najděte ho.
- V závěru ukázky se hádají mastičkářovi sluhové o urozenost svého rodu. Hádky je parodická. Ke kterému žánru odkazuje? Uveďte příklad známých středověkých textů neparodických (a jistě znáte i další parodický).

7. Tomáš Štítný

K ukázkám:

Knížky o hře šachové (J. de Cessolis)

Hned od začátku: Š. rád pracuje s exemplary: najděte příklad, vysvětlete smysl.

- Jaké vlastnosti požaduje autor od panovníka?
- Co je tzv. panovnické zrcadlo, znáte i jiné texty takto zaměřené?
- Jaké vlastnosti má mít královna?
- Na s. 374 a 375 uvádí autor řadu exemplar - s jakým cílem?

O světském milování a milování bytla nebeského (D. Augšpurský)

- Povšimněte si, jakými prostředky líčí autor krásy tohoto světa.
- Co je to „milování bytla nebeského“? Jakými prostředky tematizuje jeho krásu a význam?

8. Tkadleček

K textu:

- Kap. III. V úvodní promluvě se Tkadleček představuje v rozsáhlém alegorickém obrazu – jak mu rozumíte? Jaké je T. povolání?
- Tkadleček také v kryptogramu skrývá své vlastní jméno (enigmatika náležela k oblíbeným uměleckým prostředkům i zábavám - Umberto Eco o středověku: „Luštěte znamení!“) a v kap. IV. na s. 35, od ř. 47, i jméno své milé. Rozluštíte je? Jaký typ abecedy musíte použít?
- Próza využívá mnoho uměleckých prostředků – tropů i figur; najděte a charakterizujte aspoň 5 z nich.

9. Literatura doby husitské

K textům:

Václav, Havel a Tábor

- Určete žánr ukázky; na jakých ideových pozicích stojí autor (do kterého „tábora“ jej zařadíte?)

- Zjistěte z textu dataci; jak rozumíte dvojverší, které začíná slovy: „avšak na pamět...“?
- Jak autor charakterizuje situaci v zemi?
- 2. odst.: jak autor charakterizuje čas a prostor rozmluvy? Proč?
- Jak charakterizuje jednotlivé rozmlouvající subjekty? – Sledujte zejména promluvu „Tábora“.
- Jak se k situaci staví „Havel Vrtoch“? A co Václav?

Nuž, vy ševci viery nové

- Skladba vznikla jako parodie na píseň husitského kněze Jana Čapka ze Sán „Nuž, křesťané viery pravé“, v níž vykládá jednotlivá přikázání Desatera.
- Jak je tu představeno husitství?

Musí býti ohlášeno

- Rukopis písně – zkuste ji přečíst a charakterizovat žánr.

10. Petr Chelčický

K ukázkám ze Sítě víry:

O šlechtě

V čem podle PCH spočívá urozenost šlechty? Jak rozumíte formulacím:

„By pak najhuoře činil, erb jemu nedá zlým býti“?

„Nesměl by hanbú oči zvésti, kdyby hanbu za hanbu měl“?

„Protož veliké slávy jest puol koně malovaného, a ktož od něho rod vládyčí má, též slávy jest jako puol koně malovaného“?

Jak tu pracuje s metaforou psa, psí hlavy?

O měšť'anech

(Mistrem Protivou míní Johna Viklefa)

V čem spočívá základ měst?

Jako hodnotí vznik a existenci města?

11. Jan Blahoslav:

K textu Filipiky:

- Filipika proti misomusům - objasněte oba pojmy.
- Proč je právě toto téma pro jednotu aktuální?
- Jakou strategii užívá JB na obhajobu svého stanoviska?
- Jak argumentuje?
- Lze tu uvažovat o intertextuálním charakteru textu?

12. Jan Amos Komenský

K textu Labyrintu světa a Ráje srdce:

- Kdo je onen „vůdce“ – tedy kdo provází Poutníka městem-světlem a jak ho (je) lze charakterizovat?
- Jakými prostředky zobrazuje autor „ryňk světa“ – s jakým cílem?
- Co jsou ony „larvy“ na tváři a jakou tu mají funkci?
- Jak tu charakterizuje autor lidskou činnost a s jakým cílem?
- Co soudíte o jeho líčení „stavu učených“?
- Které umělecké prostředky v úryvku z LS nacházíte? Uveďte aspoň 5.

13. Fridrich Bridel

Co Bůh? Člověk?

(Ukázka je příliš krátká na postžení kompozice rozsáhlé a důmyslně stavěné skladby; dynamika nakládání se základní antitezí Člověk – Bůh tu připomíná i dynamiku uplatňovanou ve výtvarném umění či architektuře; doporučuji ji Vaší pozornosti.)

Zde pouze: jak je v úryvku zachycena antizeze Bůh – Člověk?

Lze v ní nalézt odkaz k barokní senzibilitě?

